

2021-10-22
Karlstads universitet
Dnr HS 2021/906

Bedömargruppens rapport Trekloöverutvärdering kluster 20 Karlstads universitet

Huvudområde	Examensnivåer
Pedagogiskt arbete	Magister, Master
Specialpedagogik	Högskoleexamen, Kandidat, Magister, Master
Speciallärare	Yrkesexamen

Bedömargrupp kluster 20	
Ordförande, extern bedömare, Docent i specialpedagogik, Göteborgs universitet	Thomas Barow
Utvärderingsansvarig, Professor i pedagogiskt arbete, Karlstads universitet	Ann-Britt Enochsson
Bitr. utvärderingsansvarig, Seniorprofessor i pedagogik, Linnéuniversitetet	Lena Fritzén
Bitr. utvärderingsansvarig, Lektor i pedagogik, Mittuniversitetet	Marcia Håkansson Lindqvist
Extern bedömare, Docent i pedagogik och f.d. gästprofessor vid Stockholms konstnärliga högskola	Birgitta Sandström
Arbetslivsrepresentant, skolchef Älvsbyn	Jan-Erik Backman
Studentrepresentant, Karlstads universitet	Rebecca Linderholm
Studentrepresentant, Linnéuniversitetet	Ingrid Stanojevic
Studentrepresentant, Mittuniversitetet	Victor Zhang

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning.....	2
2 Inledning	3
3 Pedagogiskt arbete.....	4
3.1 Sammanfattning och reflektioner	5
3.1.1 Magister-/masterprogram i utbildningsledning och skolutveckling	6
3.1.2 Måluppfyllelse utifrån läsning av självständiga arbeten.....	6
3.2 Slutsatser och rekommendationer	12
4 Specialpedagogik	14
4.1 Sammanfattning och reflektioner	14
4.1.1 Måluppfyllelse utifrån läsning av självständiga arbeten på kandidatnivå	15
4.2 Slutsatser och rekommendationer	18
5 Speciallärare.....	19
5.1 Sammanfattning och reflektioner	19
5.1.1 Måluppfyllelse utifrån läsning av självständiga arbeten.....	19
5.2 Slutsatser och rekommendationer	24
Bilaga 1, Tidplan för arbetet i kluster 20.....	25
Bilaga 2, Valda examensmål	27

1 Sammanfattning

Ämnet pedagogiskt arbete vid Karlstads universitet erbjuder Magister/-masterprogram i utbildningsledning och skolutveckling. Specialpedagogik erbjuder kurser på grundnivå, avancerad nivå och Speciallärarprogram med specialisering utvecklingsstörning.

Samtliga program har hög samhällsrelevans. Skolan ropar efter goda ledare med engagemang för skolutveckling, lärare med specialpedagogisk kompetens och speciallärare med särskild kunskap om utvecklingsstörning. Problemet är den begränsade kvarvaron på program och kurser. En trolig förklaring är att studenterna i pedagogiskt arbete vid KAU till stor del är verksamma som lärare och ledare i skolans praktik. Det är svårt att hinna med både studier, som dessutom till övervägande del är på avancerad nivå, och jobb. Självfallet skulle genomströmningen öka om skolhuvudmännen till större del bidrog med tid till studenter som väljer att studera vidare, men det ligger utanför universitetets handlingsutrymme. I stort är programmen välstrukturerade med tydlig progression. Länkningen mellan examensmål, kursmål och bedömningskriterier är också tillfredställande. Kollegiet är samstämmigt med stort engagemang för studenterna. Studenterna har goda möjligheter att påverka sin utbildningssituation, men som på de flesta lärosäten är inte digitaliserade enkäter den bästa vägen. Istället talar studenterna om korta vägar till lärare och programansvariga och dialogen som det bästa sättet att påverka sin utbildning. I vissa program är undervisningen organiserade i sk lärgrupper vilket gör att den kollektiva lärprocessen stärks. Lärosätet kräver att alla lärare som anställs ska ha en högskolepedagogisk utbildning. Det finns också ett meriteringssystem i "skicklighet i undervisning och examination", för att stödja utvecklingen i lärarkompetensen. Meriteringssystemet verkar emellertid inte ha "satt sig" ännu. Jämställdhetsintegreringen behöver intensifieras. Även om den kvinnliga dominansen inom ämnet pedagogiskt arbete är ett nationellt problem, måste varje lärosäte dra sitt strå till stacken för att nå en jämnare könsfördelning.

De självständiga arbeten som granskats håller i genomsnitt "hög måluppfyllelse". På kandidatnivå i specialpedagogik behöver lärandemålen förtydligas så att även svaga studenter kan klara godkänt. Brister i självständiga arbeten på avancerad nivå handlar om att problemformuleringar som ligger till grund för syfte och frågeställningar inte är tillräckligt komplexa för att nå ett tillfredställande resultat.

Det stora problemet på KAU är svårigheten att rekrytera disputerade lärare och professorer inom skolutveckling, specialpedagogik och specialpedagogik med specialisering mot utvecklingsstörning. Antingen har professorer gått i pension eller är pens-

ionen nära förestående. Även på lärarsidan är problemen att rekrytera stora. Långsiktiga kompetensutvecklingsplaner är en nödvändighet för att den vetenskapliga kvaliteten ska säkerställas på sikt.

2 Inledning

Föreliggande utvärdering har genomförts inom ramen för Treklöversamarbetet, vilket är ett samarbete mellan Karlstads universitet (KAU), Linnéuniversitetet (LNU) och Mittuniversitetet (MIUN). Treklöversamarbetets ledningsgrupp har utsett en bedömagrupp, vars sammansättning ska spegla klustrets sammansättning samtidigt som en jämn könsfördelning ska eftersträvas. Bedömagruppen för denna utvärdering består av två externa vetenskapligt sakkunniga; Thomas Barow (gruppens ordförande) och Birgitta Sandström. Extern arbetslivsrepresentant har Jan-Erik Backman varit. Ledamot från det koordinerande lärosätet och tillika utvärderingsansvarig har varit Ann-Britt Enochsson. Biträdande utvärderingsansvariga har varit Lena Fritzén, LNU och Marcia Håkansson Lindqvist, MIUN. I bedömagruppen ingår även en studentrepresentant från varje lärosäte som är utsedd av respektive studentkår. Dessa har varit Rebecca Linderholm, KAU, Ingrid Stanojevic, LNU och Victor Zhang, MIUN. Ann-Britt Enochsson och Rebecca Linderholm vid KAU, har inte deltagit i utvärderingsarbetet vid KAU eller vid författandet av denna rapport. De har dock haft full insyn i arbetet.

Utvärderingen bygger på analys av självständiga arbeten, utbildningsplaner, självvärdering (2021-05-15) och minnesanteckningar från intervjuer (2021-06-03). Vid intervjuerna har det tyvärr varit svårt att rekrytera studenter. Vid intervjuerna i pedagogiskt arbete deltog två studenter, medan det i intervjuerna i specialpedagogik inte deltog någon student.

Utvärderingen har förberetts och genomförts under en pandemi. Det betyder att självvärderingar, vissa uppsatser och bedömagruppens arbete genomförts under stränga restriktioner. Att arbeta fram en självvärdering är en kollektiv process på samma sätt som handledning av självständiga arbeten oftast sker i fysiska möten. Bedömagruppers arbete förutsätter även den en kollektiv process där fysiska möten ger en extra kvalitet i arbetet. I vad mån restriktionerna påverkat kvaliteten i utvärderingen är en empirisk fråga.

Bedömagruppens arbete skulle ha påbörjats i augusti 2020. Med hopp om lättnader av restriktionerna sköts starten fram till januari 2021. Men restriktionerna kvarstod och bedömagruppens möte har helt genomförts via videokonferenssystemet Zoom och dokument har delats via universitetens molntjänst Box. Trots extrema villkor har arbetet i bedömagruppen fungerat bra.

Vid upptaktsmötet den 27 januari antogs den plan som sedan följts (Bilaga 1). Vid kalibreringsmötet i februari hade samtliga vetenskapligt kompetenta ledamöter, inklusive den adjungerade ledamoten Cecilia Andersson, läst och bedömt 4 självständiga arbeten varav ett inom speciallärarprogrammet från KAU. Utgångspunkt vid bedömningen har varit 3 utvalda kriterier från Högskoleförordningens examensmål (se bilaga 2). De självständiga arbetena betygsattes med avseende på måluppfyllelse enligt en tregradig skala för varje kriterium (se tabell 1).

Omdöme	Beskrivning	Kodning i tabell
3	Mycket hög måluppfyllelse	3
2	Hög måluppfyllelse	2
1	Bristande måluppfyllelse	1

Tabell 1

Diskussionerna vid kalibreringsmötet ledde fram till en enighet i gruppen om kvaliteten på de bedömda uppsatserna. I det fortsatta arbetet med bedömningarna lästes varje arbete av en person. Från KAU bedömdes 5 självständiga arbeten i Pedagogiskt arbete på magisternivå, 5 självständiga arbeten i Pedagogiskt arbete på masternivå, 5 självständiga arbeten på grundnivå i specialpedagogik och 5 självständiga arbeten i Speciallärarprogrammet med inriktning utvecklingsstörning på avancerad nivå. Samtliga självständiga arbeten var slumpvis utvalda. Kontakter mellan involverade bedömare hölls via mail. I april diskuterades samtliga bedömningar som genomförts i klustret och frågor formulerades inför kommande intervjuer. Därefter vidtog läsning av självvärderingarna som författats på lärosätena under våren. Samtliga 9 ledamöter i bedömargruppen granskade dessa texter utifrån olika perspektiv och delade frågor som uppstod via Box. Vid ett avstämningsmöte 19 maj diskuterades upplägg av intervjuerna som genomfördes den 3 juni via Zoom. Rapporten skrevs under sommaren 2021. Arbetet med att författa rapporten har fördelats mellan deltagare i bedömargruppen, men samtliga deltagare står bakom rapporten om inte annat anges.

3 Pedagogiskt arbete

Det har sedan 2007 funnits magister- och masterprogram inom huvudområdet pedagogik med inriktning utbildningsledning och skolutveckling. Från början benämndes utbildningarna för Pedagogik för yrkesverksamma medan det från 2011 benämndes Magisterprogram respektive Masterprogram i utbildningsledning och skolutveckling. I Magisterprogrammet har tio utbildningsomgångar startat medan det i masterprogrammet har startat sju omgångar.

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap fick 2017 i uppdrag av universitetsledningen att undersöka möjligheten att slå samman de båda programmen. 2020 sattes det nya programmet. Sammanslagningen av de båda programmen innebär att studenterna har något större valmöjligheter. Två valbara kurser samordnas med masterprogrammet i specialpedagogik. Dessutom kan studenterna välja att skriva självständigt arbete om 30 hp eller om 15hp + 15 hp. I det senare fallet kan studenten avgå med magisterexamen efter fyra terminer och ett självständigt arbete om 15 hp.

Självvärderingen utgår från det nya programmet även om några studenter ännu inte hunnit fullfölja programmet. Motiveringen är att skillnaderna mellan tidigare och nuvarande program är små.

3.1 Sammanfattning och reflektioner

Magister-/masterprogrammet i Pedagogiskt arbete fungerar bra med hög måluppfyllelse. Studentunderlaget består till övervägande del av yrkesverksamma studenter som i sin praktik uppfattar sig ha stor nytta av utbildningen. Studenterna delas in i lärgrupper med gott resultat. I dessa grupper kan studenterna stödja varandra och bli uppmärksammade på att lärprocesser både är individuella och kollektiva. Det kan emellertid bitvis vara svårt för studenterna att både yrkesarbeta och studera. I några av masteruppsatserna blir det tydligt att komplexiteten i frågeställningarna och det vetenskapliga djupet är för svagt vilket kan bero på att tiden inte riktigt räcker till.

Engagemanget och en tydlig pedagogisk röd tråd genomsyrar programmet. Vägarna mellan lärare och studenter är korta och trösklarna låga. Det finns ett brett utbud av högskolepedagogiska kurser och lärarna har kompetens inom området. Ett nytt meriteringssystem är under utveckling, men verkar ännu inte ha någon påverkan på lärarnas situation.

Det stora problemet handlar om svårigheter att rekrytera såväl professorer som lektorer. KAU har en lång och välrenommerad kompetens inom fältet skolutveckling. Avsaknaden av professor i ämnet försvagar förutsättningarna att vidareutveckla forskningen och på sikt också försvaga utbildningen. Den bristande jämställdheten bland såväl lärare som studenter är ett annat problem som lärosätet bör uppmärksamma tydligare.

3.1.1 Magister-/masterprogram i utbildningsledning och skolutveckling

Självvärderingen utgår ifrån det nya sammanhållna Magister-/ masterprogram i utbildningsledning och skolutveckling som startade 2020. Eftersom ännu inga studenter hunnit fullfölja programmet har erfarenheterna från tidigare program på magister- och masternivå i utbildningsledning och skolutveckling vägt tungt i självvärderingen.

Programmet ges på halvfart och på distans. Vanligtvis inleds varje kurs med utbildningstillfällen på Karlstad universitet, vilket inte gått att genomföra under pandemin. Karlstad universitet är ett av landets lärosäten som ger det statliga Rektorsprogrammet som är en påbyggnadsutbildning på avancerad nivå om 30 hp. De som fullföljer Rektorsprogrammet ska kunna tillgodoräkna dessa poäng inom ramen för Magister-/ masterprogram i utbildningsledning och skolutveckling.

Söktrycket är högt till programmet med ungefär fyra sökande till varje plats. De sökande är alla yrkesverksamma och kommer från hela landet.

3.1.2 Måluppfyllelse utifrån läsning av självständiga arbeten

De självständiga arbeten som granskats på magister- och masternivå är skrivna inom ramen för de tidigare magister- och masterprogrammen i utbildningsledning och skolutveckling. De bedömningsgrunder som bedömargruppen valt vid granskningen följer nedan. Examensmål för självständiga arbeten på magisternivå:

K1: visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl överblick över området som fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

F1: visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.

V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällseliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Utfallet av bedömningen av de 5 självständiga arbetena på magisternivå redovisas i tabellen nedan.

Mål		
K1	F1	V1
1	1	1
2	2	2
2	2	2

2	2	2
2	2	2

Tabell 2: Magisterutbildning

Bedömningsgrunderna för masternivå är:

K1: visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

F1: visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar även med begränsad information.

V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Utfallet av bedömningen av de 5 självständiga arbetena på masternivå redovisas i tabellen nedan.

Mål		
K1	F1	V1
3	2	3
2	2	2
2	1	1
2	1	1
3	3	3

Tabell 3: Masterutbildning

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten

Det pågår ett systematiskt kvalitetsarbete där former för examination och bedömning ständigt utvecklas i kollegial dialog. Utöver nationella mål har lokala mål formulerats med fokus på lärande organisationer. Av lärandemålen i kursplanerna framgår en tydlig progression i programmet. Varje examinerad uppgift förses med bedömningskriterier som sedan ligger till grund för betygsättning.

Vad gäller de självständiga arbetena på magisternivå finns det i texterna både ett brett och djupt kunnande inom huvudområdet. I texterna visas fördjupade insikter i forsknings- och utvecklingsarbete och forskningsfrågorna är relevanta. Studenterna visar förmåga att kritiskt analysera komplexa företeelser på ett systematiskt sätt och kritiskt

reflektera. Dessa studenter visa också värderingsförmåga och i de självständiga arbetena visar studenterna att de kan relatera sina resultat till vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter. Ett självständigt arbete visar brister vad gäller samtliga bedömningsgrunder. I detta fall ligger problematiken i att syfte och frågeställningar är otydliga och inte tillräckligt komplexa för ett självständigt arbete på magisternivå. Brister i den vetenskapliga framställningen, svag kritisk och analysförmåga samt ej fördjupad diskussion kring de etiska aspekterna är utvecklingsområden i dessa texter. En reflektion i samband med bedömningen är den stora variationen i textkvaliteten vad gäller format och innehåll, men detta kan bero på att endast ett fåtal texter har granskats.

Vad gäller de självständiga arbetena på masternivå visar övervägande del av studenterna både ett brett och djupt kunnande inom huvudområdet och fördjupade insikter i forsknings och utvecklingsarbete som är relevant för forskningsfrågorna. Vidare visar de förmåga att kritiskt analysera komplexa företeelser på ett systematiskt sätt. Vad gäller värderingsförmåga visar studenterna att de kan relatera sina resultat till vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter. Två av de självständiga arbetena visar påtagliga brister särskilt vad gäller färdighets- och värderingsmålet. I båda fallen är de problemformuleringar som ligger till grund för syfte och frågeställningar inte tillräckligt komplexa för ett självständigt arbete på masternivå. Det empiriska underlaget är tunt och förmågan till kritisk och analytisk förmåga svag.

Av självvärdering och intervjuer med lärarna framkom att handledarna gemensamt utarbetat strukturer för handledningsprocessen. Efterhand som skrivprocessen fortskrider formulerar studenterna PM för kollegial kritisk granskning. Däremot kan det i vissa fall vara svårt för yrkesverksamma studenter att tillräckligt fördjupa sitt kunnande i ett självständigt arbete. Vår bedömning är att den ojämna kvaliteten i de självständiga arbetena på masternivå är exempel på svårigheten för vissa yrkesverksamma att hinna med både arbete och studier.

Programmet är nystartad och är resultatet av en sammanslagning av två tidigare utbildningar. Lärare och ledning menar att det är för tidigt att bedöma om det nya programmet innebär en kvalitetsförstärkning. Man är emellertid överens om att programmet erbjuder en större helhet än tidigare.

Studenterna upplever att de faktiska studieresultaten motsvarar deras förväntningar och menar att utbildningen håller hög kvalitet. Praktiska momenten i utbildningen gör att det finns en hög grad av det studenterna benämner verklighetsförankring.

2. Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

Programmet har en praktisknära utformning. Det betyder att de yrkesverksamma studenterna tar sin utgångspunkt i den egna skolpraktiken vid problematisering av olika uppgifter. På det sättet uppfattas utbildningen som relevant och meningsfull av studenterna. Nackdelen kan vara att den egna praktiken skymmer sikten för det vetenskapliga djupet.

Eftersom utbildningen ges på distans, med några få träffar, är undervisningen organiserad i så kallade lärgrupper som hålls samman så långt som möjligt genom hela programmet. För lärarna är det viktigt att "få igång" lärgrupperna eftersom dessa utgör en viktig kvalitetsaspekt i utbildningen. Genom lärgrupperna blir det tydligt för studenterna att lärande är både en kollektiv och individuell process, menar lärarna. Det är en erfarenhet som studenterna kan applicera på den egna organisationen.

Studenterna lyfter fram att det finns en tydlig pedagogisk idé som löper som en röd tråd genom hela utbildningen med litteratur som förstärker lärandeperspektiven. Lärgrupperna uppskattas av studenterna samtidigt som de påpekar att engagemanget kan variera mellan olika grupper.

3. Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

Det finns vid Karlstad universitet en lång tradition av forskning inom skolutveckling. Problembaserad skolutveckling (PBS) har sina rötter vid universitetet. Forskningsmiljön har förstärkts genom att Rektorsutbildningen och Regionalt utvecklingscentrum gått samman under namnet SOLA (Skolutveckling, Organisering, Ledning, Aktion). Syftet är att skolutveckling och ledarskap ska vila på vetenskaplig grund med praktik nära forskning som metod. Universitetet har ett särskilt regeringsuppdrag (2017-2021) att "utveckla och pröva olika samverkansmodeller mellan akademi och skola".

De professorer som under decennier byggt upp forskningsfältet är sedan en tid pensionerade. Tyvärr har man ännu inte lyckats rekrytera någon professor inom fältet skolutveckling. Visserligen disputerar doktorander inom kort i fältet, men vägen är lång innan någon av de nydisputerade lektorerna kan axla forskningsansvaret i skolutveckling.

Kompetensförsörjning inom ämnet pedagogiskt arbete är ett problem på lärosätet. Det är svårt att rekrytera såväl professorer som lektorer. I det nära samarbetet med fältet kan adjunkter rekryteras till undervisning. Kritiska röster riktas mot kompetensförsörjningsplanerna som uppfattas kortsiktiga och "snuttifierade".

Balansen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är inte enkel att upprätthålla, menar några av lärarna. För yrkesverksamma studenter som står mitt i skolpraktiken kan erfarenheten väga tyngre än det vetenskapliga. Att få till ett "växelbruk" mellan teori och praktik, som en lärare uttrycker det, är inte alltid enkelt. Men studenterna är nöjda. De tycker att balansen mellan vetenskapliga metoder och praktisk erfarenhet är bra. Några studenter är allt för skolorienterade, menar lärarna, vilket försvårar deras akademiska studier. Den ojämna kvaliteten i masteruppsatserna kan ha sin grund i den problematiken.

4. De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell/relevant högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Den universitetspedagogiska enheten är väl utvecklad på lärosätet. Den ger ett brett stöd till universitetslärare i exempelvis målstyrning, examinationsformer, blended learning, didaktik och forskningshandledning. Ett särskilt meriteringssystem i två steg – meriterad och excellent i undervisning – är utvecklat för att stödja och stimulera lärarcompetensen.

Lärare och ledning i pedagogiskt arbete har varit med att utveckla kurser som ges på den universitetspedagogiska enheten. Alla som anställs måste ha högskolepedagogisk kompetens och för adjunkter kan de vara särskilt viktigt att det erbjuds kurser inom ramen för deras kompetensutvecklingstid. Meriteringssystemet verkar däremot inte "satt sig" än. På frågan om det ger utslag i lönekuvertet är svaret nekande.

Studenterna upplever att lärare har hög kompetens. De menar också att kontakten med lärarna är enkel och fungerar väl. Lärarna är engagerade och följer studenterna i sin utveckling. I det sammanhanget lyfts särskilt det stöd som ges i akademiskt skrivande. Om studenter tycker att en lärare inte håller måttet i undervisningen tar de kontakt med läraren eller dess chef.

5. Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

Utbildningens användbarhet utgör själva kärnan i utbildningen. Studenterna, som är yrkesverksamma, har ett intresse för och erfarenhet av utbildningsledning och skolutveckling. Studenterna upplever att de får möjlighet att utveckla kompetenser som är användbara i yrkeslivet. Stora delar av den nyvunna kunskapen kan mer eller mindre direkt omsättas i den egna praktiken. Genom att studierna handlar om att fördjupa kunskap om praktisknära utvecklingsarbeten, och leda densamma i egen praktik, kommer utbildningen samhället till del. Studenterna spänner över hela skolans organisation, från klassrum, kommunal förvaltning till Skolverket och Skolinspektionen.

Men när det gäller genomströmningen finns mer att önska. Den låga genomströmningen vid KAU följer trenden för fristående kurser i landet där avhoppen är höga. Många studenter registrerar sig men dyker sedan inte upp vid uppstart av utbildningen. Genomströmningen försvåras av att studenter i vissa fall inte är förberedda på de krav som ställs på avancerad nivå. De klarar inte utbildningen med avhopps som följd.

Examen i pedagogiskt arbete på master/magisternivå kan i samhället uppfattas som en smal yrkesingång inom flera yrkesområden. Exempelvis inom HR- området där dessa studenter konkurrerar med studenten som genomgått ett mer riktat program. I många fall går studenterna utbildningen på initiativ från en befintlig arbetsgivare. I de fall studenten påbörjar studierna med en anställning i grunden och där en arbetsgivare uppmuntrat studierna, är möjligheterna och användbarhet för såväl student som samhälle avsevärt högre än för de som inte har en anställning. Utbildningen är bred och vänder sig till många branscher. Mycket kommer an på den enskilde studenten vad gäller kommande yrke.

6. Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Lärosätet arbetar systematiskt med kvalitetsarbete som bygger på Högskolelag, Högskoleförordning "Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG) och "Sammanhållet kvalitetssystem vid Karlstad universitet". Den kontinuerliga uppföljningen sker genom verksamhetsdialoger och systemstöd och är utvecklad för att kunna inhämta och dokumentera studenternas synpunkter. Efter avslutad kurs ges studenterna möjlighet att besvara standardiserade enkäten som analyseras. Fakulteten ansvarar för att synpunkterna från studenterna blir ett viktigt underlag för utbildningarna utformning.

Problemet med det systematiska kvalitetsarbetet är studenternas bristande intresse av att besvara enkäter och att delta i de beslutsprocesser som erbjuds. Ett problem som Karlstad universitet delar med övriga lärosäten i Sverige. Det som fungerar bra inom pedagogiskt arbete är däremot de dialoger som lärarna kontinuerligt för med studenterna. På det sättet kan de synpunkter som studenterna har ganska omgående bemötas och åtgärdas. Trösklar mellan lärare och studenter är låga och klimatet gott.

De intervjuade studenterna ser nytta med att besvara kursutvärderingarna och menar att möjligheten att framföra sina synpunkter är viktig. Men ibland kan tidsbrist göra att kursutvärderingarna inte besvaras. Studenterna menar att de i stort påverka

utbildningen. Utöver kursutvärderingar ger studenter synpunkter genom mail direkt till lärare eller till programansvarig.

7. I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

Av självvärderingen framgår att man arbetar med jämställdhetsintegrering på olika sätt i programmets olika delkurser. De exempel som nämns är organisation och kön, kompletterande perspektiv på allas lika värde, trakasserier och kränkande behandling samt könsidentitet och intersektionella perspektiv. Exempelen tyder på att man inte gör skillnad mellan jämställdhet (som enbart handlar om relationen mellan män och kvinnor) och jämlikhet (som inbegriper lika rättigheter och skyldigheter för alla människor).

Studentgruppen består till övervägande del av kvinnor, vilket förklaras med att två av tre rektorer är kvinnor. Dessutom är lärarna som undervisar i programmet till övervägande del kvinnor. Eftersom det är svårt att rekrytera lärare har jämställdhetsperspektivet vid anställningar fått stå tillbaka. Några särskilda insatser som kan förbättra jämställdheten i programmet har inte gjorts. I val av litteratur förs ingen särskild statistik över fördelning mellan kvinnliga och manliga författare. När det gäller såväl studentunderlag som kompetensförsörjning uppfattar man att problemet med bristande jämställdhet ligger utanför deras påverkansmöjlighet.

Men studenter som intervjuas menar att jämställdhetsperspektiv i utbildningen är säkerställt och integrerat i både utformning och genomförande. Det finns ett moment i kursen som handlar om just genus. Man skulle kunna jobba mer med hbtq-frågor, menar någon, men det är inget som studenterna direkt saknar. Konstateras kan att lärosätet borde arbeta mer med jämställdhetsfrågor både vad gäller innehåll som vid rekrytering av lärare.

3.2 Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- Utbildningen är praktisknära vilket skapar mening för studenterna.
- Det finns en tydlig röd tråd med vetenskapligt djup och praktisknära uppgifter som löper genom hela utbildningen.
- Utbildningen är organiserad i lärgrupper som dels ger stöd i studierna för studenterna, dels visar hur läroprocesser både är individuella och kollektiva.
- Vägen mellan lärare och studenter är kort och trösklarna låga.

- Dialogen som utvärderingsform.

Bör åtgärdas

- Meriteringssystemet bör förankras tydligare om det ska få någon status och betydelse för lärarna.
- Handledningsprocessen, som garanterar kvaliteten i de självständiga arbetena på masternivå, behöver förbättras.
- Jämställdhetsarbetet bör förbättras både vad gäller kursinnehåll och vid rekrytering av personal och studenter.

Måste åtgärdas

- Rekrytering av professor i skolutveckling.
- Förtydliganden när det gäller skillnad mellan jämställdhet och jämlikhet.

4 Specialpedagogik

Huvudområdet specialpedagogik inrättades på högskole-, kandidat- och magisternivå 2013. På masternivå inrättades huvudområdet specialpedagogik i januari 2020 med första studentantagningen höstterminen 2020. Dessutom ingår speciallärarutbildningen med specialisering utvecklingsstörning i huvudområdet specialpedagogik (se avsnitt 5 Speciallärare).

4.1 Sammanfattning och reflektioner

Bedömningen spänner över samtliga utbildningsnivåer och examina utan att göra en specifik åtskillnad mellan desamma. Anledningen är att det dels finns överlappningar i kurserbjudandet, dels att informationen i bedömargruppens underlag rör hela huvudområdet specialpedagogik. Delvis är det inte möjligt att urskilja information för ett visst delområde. I det fall utvärderingen avser delar av huvudområdet skrivs det fram i löpande text. Det gäller i första hand bedömning av de kandidatuppsatser i specialpedagogik som ingår i granskningen.

Huvudområdet håller i stort hög kvalitet, dock finns flera aspekter som kan leda till vidare reflektion och förbättringsåtgärder. Det gäller i första hand genomströmningen, möjligheten att utveckla huvudområdet och inrättandet av ett specialpedagogprogram.

Slutsatser och rekommendationer

Söktrycket och genomströmningen varierar mellan kurserna på grundnivå. Studentantalet i den s.k A-kursen har över senare år varierat från 26 till 58 studenter. I genomsnitt nådde mindre än hälften av studenterna godkända resultat. Antalet studenter i de s.k. B- och C-kurserna är lägre med allt från 3 till 20 studenter. Genomströmningen i dessa kurser är ännu lägre. Avhoppet i samtliga kurser är - i likhet med fristående kurser vid andra lärosäten – betydande. Det gäller framför allt B- och C-kurserna som på det sättet blir både sårbara och kostsamma.

Höstterminen 2020 antogs sammanlagt 39 studenter på avancerad nivå; 13 studenter på masterprogrammet och 26 studenter på fristående kurser. Utbildningarna på avancerad nivå är också de småskaliga. Få studenter kan innebära både fördelar och nackdelar. Fördelen kan vara närheten i kontakten mellan lärare och studenter medan nackdelen handlar om kursernas sårbarhet. För att stabilisera utbildningarna på avancerad nivå bör lärosätet överväga att komplettera studieutbudet med ett specialpedagogprogram. Därmed skulle huvudområdet långsiktigt säkras.

Eftersom mastersprogrammet inrättades för drygt ett år sedan finns ännu inte några uppsatser att granska. En evaluering av måluppfyllelsen av självständiga arbeten begränsas i specialpedagogik till kandidatexamen vilket redovisas i det följande.

4.1.1 Måluppfyllelse utifrån läsning av självständiga arbeten på kandidatnivå

Kandidatuppsatserna i specialpedagogik täcker tematiskt ett stort område, t.ex. matematiska svårigheter i förskolan, skolfrånvaro och vuxenutbildning etc. Problemformuleringarna och syftena är relevanta i de flesta arbetena. Form och innehåll i de självständiga arbetena varierar i flera avseenden. Omfånget varierar mellan 34 och 59 sidor, det finns ett starkt varierande antal referenser till vetenskapliga artiklar och forskningsmetodiska aspekter såsom databearbetning och analys redovisas i olika utsträckning. I metodiskt avseende dominerar studier baserade på semistrukturerade intervjuer. Enstaka enkätstudier och fokusgruppintervjuer förekommer. Bedömningsgrunderna för kandidatnivå är följande:

K1: *visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.*

I uppsatserna visar studenterna till stor del prov på goda litteraturkunskaper i området, till viss del med kopplingar till internationell forskning. Teoretiska kunskaper synliggörs på ett acceptabelt sätt i valet av teori. Studenterna innehar kunskaper i tillämpning av metoder i det valda området. En fördjupning av kunskaperna sker inom respektive delområde och studenterna visar en bra orientering i aktuella forskningsfrågor.

F1: *visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer*

Gällande detta mål existerar stora skillnader mellan uppsatserna. Det finns exempel på framstående och omfattande empiriinsamling genom enkät och intervju som följs upp av kritisk resultatdiskussion. Men det finns även exempel på uppsatser med bristande beskrivning av såväl datainsamling, analys som avsaknaden av ett teoretiskt perspektiv.

V1: *visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter,*

De flesta uppsatserna visar prov på goda, och delvis mycket goda, värderingsförmågor. Det finns dock enstaka uppsatser som verkar vara "ofärdiga" i detta avseende.

Det vore önskvärt att lärosätet formulerar en miniminivå för de kvalitetskriterier som ska bedömas vid examinationen.

Mål		
K1	F1	V1
2-3	1-2	3
2	1	1
2	3	2-3
2	2	2
1-2	1	2

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten

Kurserna A, B och C, som redovisas i självvärderingen, visar en tydlig struktur och innehåll. Detsamma gäller för studieutbudet på avancerad nivå. Som framkommer i självvärderingen och intervjuerna existerar flera kvalitetssäkrande moment. Där ingår bl.a. ett tätt samarbete mellan lärarna, ett utarbetat kursvärderingssystem och månatliga ämnesmöten. Kvalitetssäkring av de självständiga arbetena kan nämnas olika handledningsformer, bedömningsmatriser och en avstämning mellan seminarieledare och examinator gällande betyget. Systemet tycks främja likvärdigheten i utbildningen. Problematiskt är däremot det inledningsvis nämnda höga avhoppet. Svårigheterna är mest synliga i B- och C-kurserna på grundnivå, men kommer troligen också vara ett hinder på de nya studiemöjligheterna på avancerad nivå. Här behövs ansträngningar för att höja söktrycket och för att samtidigt stabilisera antalet studenter.

2. Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

Studiestruktur, studieinnehåll och studieformer är mångsidiga och bygger på föreläsningar, seminarier, studiegruppsträffar m.m. Även examinationsuppgifter varierar och genomförs individuellt och i grupp, med formativ och summativ bedömning. En särskild roll spelar, vilket framkommer i intervjuerna, fältuppgifterna och mindre undersökningar som kopplar samman teori och praktik.

Även om det i självvärderingen och i intervjuerna lyfts fram ett antal punkter som indikerar hög kvalitet i utbildningarna, saknas en djupare reflektion över studenters lärande. Det hade varit önskvärt att få belyst hur studenterna ser på sitt eget lärande och hur de förhåller sig till såväl lärandeprocessen som resultatet av läroprocesserna.

3. Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

I utbildningarna finns en gradvis ökning av vetenskaplig litteratur. Frågan är om en utökning av forskningslitteratur vore rimligt och hur detta skulle ackompanjeras genom propedeutiska inslag i utbildningen. Gällande den beprövade erfarenheten tyder intervjuerna på att vissa studenter, särskilt på grundnivå, har svårigheter att förstå skillnaden mellan egna subjektiva upplevelser och beprövad erfarenhet som ett kollektivt kunskapsförråd (jfr motsvarande punkt i avsnitt 5.2).

4. De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell/relevant högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Det är positivt att flera av lärarna är aktiva forskare och att flera av de undervisande lärarna har erfarenhet från den pedagogiska praktiken. Samtidigt framkommer i intervjuerna en farhåga att det i framtiden kommer att bli allt svårare att rekrytera kompetent undervisande och forskande personal inom det specialpedagogiska fältet. Här behövs stora ansträngningar göras, framför allt från ledningen på lärosätet.

5. Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

På arbetsmarknaden existerar en stor efterfrågan på specialpedagogisk kompetens. Alla utbildningsformer i området är därför välkomna. Det finns samarbeten med Specialpedagogiska skolmyndigheten och Regionalt utvecklingscentrum (RUC), vilket är positivt. För att skapa en breddare bas för de specialpedagogiska utbildningarna vid KAU är det önskvärt med en utvidgning av studieutbudet i form av ett specialpedagogprogram.

6. Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Studenternas inflytande över sin utbildning är knapphändigt redovisat i självvärderingen och i det fall det nämns handlar det om grundnivå. Kurser på avancerad nivå (master) inrättades så sent som 2020. Det gör att det inte finns tillräckliga underlag för att kunna utvärdera studenternas inflytande på avancerad nivå. Studenterna ges möjligheten att delta i kursvärderingar av både formell och mer informell karaktär på grundnivå. Deltagandet i de mer formella kursvärderingarna är lågt.

7. I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

När det gäller specialpedagogikens verksamhet finns det ett antal genusfrågor som kan problematiseras inom utbildningen. Lärarkåren har sedan lång tid tillbaka till

överbägende del bestått av kvinnor. Utbildningen i specialpedagogik vid KAU är inget undantag. Här är kvinnorna i majoritet bland såväl studenter som lärare. Bristande jämställdhet i lärarkåren är ett nationellt problem som KAU inte ensamt kan lösa, men det är angeläget att ha frågan levande i såväl undervisning som i rekryteringsprocessen av studenter och lärare.

4.2 Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- Tydlig struktur i kurserna på grundnivå och på avancerad nivå.

Kan åtgärdas

- Lärandet som bas för undervisningen kan fördjupas genom diskussioner i lärlaget.
- Strategier för hur studenternas inflytande i utbildningen kan stärkas.

Bör åtgärdas

- Stora kvalitetsskillnader i kandidatuppsatserna bör åtgärdas genom att lärandemålen förtydligas även för lågpresterande studenter.
- Lärosätet bör inrätta ett specialpedagogiskt program. Det finns flera studieerbjudanden på avancerad nivå, dock inget specialpedagogiskt program. Inrättande av ett specialpedagogiskt program kan stärka och komplettera det specialpedagogiska området på lärosätet.

5 Speciallärare

Speciallärarutbildning med specialisering utvecklingsstörning ges vid Karlstads universitet sedan 2012 och har grundläggande reformerats 2018. Reformeringen handlade bland annat om att stärka studenternas vetenskapliga djup inför de självständiga arbetena. Efter denna vidareutveckling liknar grundstrukturen i programmet den vid andra svenska lärosäten.

5.1 Sammanfattning och reflektioner

Utbildningen håller hög kvalitet, dock existerar områden där förbättringar är önskvärda eller där det behövs åtgärder för att säkerställa kvaliteten inför framtiden. Det gäller att öka söktrycket, att säkerställa en hög genomströmning och att reducera antalet studieavbrott. De nämnda punkterna är av samhällsrelevans särskilt med hänsyn till det stora behovet av speciallärare med specialisering mot utvecklingsstörning. För att säkerställa den vetenskapliga kvaliteten är inte minst utvecklandet av en långsiktig och hållbar bemanningsstrategi betydelsefullt.

Slutsatser och rekommendationer

I det följande presenteras slutsatser avseende läsningen av programmets magisteruppsatser, mer övergripande slutsatser och rekommendationer gällande de sju utvärderingsområden.

5.1.1 Måluppfyllelse utifrån läsning av självständiga arbeten

Uppsatserna från speciallärarprogrammet med specialisering utvecklingsstörning handlar om undervisning i grundsärskolan, gymnasiesärskolan eller integrerade verksamhetsformer i grundskolan. Texterna omfattar ca mellan 45 och 50 sidor och har övervägande skrivits parvis. Något av de granskade uppsatserna har skrivits enskilt. Tematiskt rör uppsatserna relevanta frågor, t.ex. om lärarnas feedback, nyanländas literacitet och tillgängliga lärmiljöer för elever med utvecklingsstörning. Kvalitativa ansatser dominerar och då särskilt intervjustudier.

Handledning sker via grupphandledning där två handledare samarbetar. Uppsatserna diskuteras med opponenter under ett seminarium. Seminarieledaren föreslår betyget för examinator som sätter betyg. Examinator är professorskompetens. Denna handledningsprocess förväntas säkerställa en likvärdig bedömning.

K1: *visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutbildningen.*

De fem uppsatserna som ingår i granskningen kännetecknas övervägande av goda till mycket goda kunskaper inom forskningsläget. Studier som tas upp i litteraturöversikten har – med hänsyn till det begränsade forskningsläget i Sverige – ofta sin bas i allmän pedagogik eller i specialpedagogik, dock utanför särskolans ramar. Kunskap om relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet kommer sällan fram i texterna, vilket kan ha sin grund i att målet är otydligt formulerat. Studenterna ges emellertid möjlighet att diskutera resultaten i de självständiga arbetena tillsammans med personal i den pedagogiska praktiken, vilket är ett sätt att överbrygga klyftan mellan vetenskap och beprövad erfarenhet. Enstaka svårigheter i uppsatserna rör litteratururvalet. Studenterna refererade delvis till relevanta svenska studier men det finns luckor i litteraturöversikterna och vissa oklarheter gällande definitionen av centrala begrepp.

F1: *visa förmåga att kritiskt och självständigt ta initiativ till, analysera och medverka i förebyggande arbete till att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer.*

Mål F1 ingår enligt självvärderingen (s 36) *inte* i examensarbetskursen. Trots det kan reflektioner kring målet skönjas i uppsatserna. I vad mån studenterna kan implementera målet i den egna pedagogiska praktiken kan endast undantagsvis bedömas genom att granska uppsatserna.

Lärmiljöns betydelse tas genomgående upp i uppsatserna, dock råder storas skillnader vad gäller förmågan att reflektera. Spektrumet sträcker sig från explicita och djupa reflektioner till mer ytliga funderingar kring förebyggande arbete och betydelsen av hinder och svårigheter i lärmiljöerna. Måluppfyllelsen blir särskilt tydlig i de två uppsatser som handlar om "individintegrerade" (särskole-)elever i grundskolan.

V1: *visa förmåga att inom det specialpedagogiska området göra bedömningar med hänsyntill relevanta vetenskapliga, samhällseliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna.*

Grundläggande forskningsetiska aspekter med grund i exempelvis Vetenskapsrådets "God forskningsetik" tas upp i samtliga uppsatser. Dock varierar förmågan att relatera de etiska reglerna till den egna studien. I vissa fall hade en fördjupad diskussion om etiska dilemman varit önskvärt. Kopplingar till mänskliga rättigheterna kan i flera arbeten avsevärd fördjupas, särskilt i relation till UN-CRPD (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) och barnkonventionen.

Kvaliteten i de bedömda uppsatserna är varierande. Ett genomsnittsvärde är "hög kvalitet" med vissa tendenser i riktning mot "mycket hög kvalitet".

Mål		
K1	F1	V1
3	2	2

3	2	3
2	2	1
1	2	1
3	3	3

Kommentarer utifrån bedömningskriterier

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten

Av självvärderingen framgår att programmet har en tydlig struktur och väl genomtänkt progression. Alla examensmål är representerade i utbildningen, dock i stark varierande utsträckning. Exempelvis innehåller kursen "Lärande och undervisning i särskolan" (del 2, 15 hp) 18 av 19 examensmål varav 15 examineras. Andra kurser innehåller enbart ett fåtal mål. En översyn av kursplanemålen skulle kunna leda till en ännu mer fokuserad och tydligare struktur. I det sammanhanget skulle progressionen kunna förtydligas, möjligen i form av ett spiralcurriculum. Målen som är kopplade till uppsatskursen uppnås i tillräckligt hög grad (se ovan).

Det finns ett antal studieavbrott efter första studieåret. Under perioden vt 2018-vt 2020 tog 35 av 67 studenter examen. Det motsvarar 52 % av alla antagna och är ett procentantal som bör höjas.

2. Undervisningen ska fokusera på studenters lärande

Undervisningen i programmet beskrivs som varierande. Den innehåller olika undervisningsformer såsom föreläsningar, seminarier och studiegruppsuppgifter. Examinationserna genomförs både individuellt och i grupp, samt i blandade former. Det finns arbetsuppgifter som individuella hemtentamen och fältuppgifter. Eftersom flera studenter är yrkesverksamma med specialläraryuppgifter i exempelvis grundsärskolan, kan fältuppgifterna genomföras i egen praktik. Dessutom beskrivs möjligheten för egna val, baserade på studenternas intresse och verksamhetsområde. Här kan dock uppkomma ett dilemma. Eget intresse kan leda till ensidig fokusering på exempelvis undervisning i gymnasiesärskolan. Det kan göra att kunskapen om exempelvis träningsskolan får mindre utrymme. Frågan är hur lärosätet kan säkerställa att utbildningen blir tillräckligt allsidig och övergripande innan man öppnar upp för studenternas egna val.

I självvärderingen beskrivs studenternas akademiska skrivande som en "särskild utmaning". Enligt rapporten är det "såpass många studenter som saknar nödvändiga förkunskaper". Därmed motiveras undervisning i akademiskt skrivande, som enligt

självvärderingen, kan leda till att studenterna som redan har denna förmåga upplever undervisningen "som mindre meningsfull". Problemet kan knappast lösas på ett enkelt sätt, men det behöver hanteras. Ansatserna skulle kunna innehålla valbara tilläggserbjudanden i akademiskt skrivande i samverkan med universitetets skrivhandledning. Konsekvent med avseende på studenternas lärande och *bildning* vore att - inför eller möjligen i början av programmet - införa ett ämnesövergripande propedeutisk *studium generale*. Dock skulle en sådan ansats stå i konflikt med den funktionalistiska uppfattningen att ett studium ska leda till en examen efter tre år och 90 hp.

3. Undervisningens innehåll och form ska vila på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

Det finns en tydlig förankring av undervisningen i vetenskaplig grund. För detta talar både lärarresurserna och det ökande antalet vetenskapliga publikationer som ingår i kurslitteraturen. Däremot framkom i intervjuerna en viss osäkerhet vad begreppet "beprövad erfarenhet" innebär. Till hjälp kan möjligen vara den definition som Specialpedagogiska skolmyndigheten förslår:

Beprövad erfarenhet kan förstås som professionell, gemensam kunskap som är utvecklad, prövad och dokumenterad över tid och av flera. Den växer fram ur praktiska erfarenheter som diskuteras, delas, prövas, dokumenteras och kritiskt granskas.¹

Om undervisningen utgår från en sådan definition kan risken minimeras att studenterna tolkar begreppet enbart subjektivt som något man själv upplevt i skolan.

4. De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell/relevant högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

I nuläget verkar personalens kompetens vara tillräckligt hög, både vad gäller den högskolepedagogiska och den vetenskapliga kompetensen. Särskilt viktigt är att det finns doktorander som forskar om frågor rörande undervisning av barn med intellektuell funktionsnedsättning.

¹ Vad är vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet?

<https://www.spsm.se/stod/forskning-och-utveckling/vetenskaplig-grund-och-beprovad-erfarenhet/>

I intervjuerna framkom emellertid att det finns flera pensionsavgångar i en nära framtid och att det redan nu finns problem med att rekrytera medarbetare med en arbetstygdpunkt i specialisering utvecklingsstörning. Det är framför allt ett ledningsuppdrag att utveckla en strategi för att säkerställa den framtida kompetensen på alla vetenskapliga karriärsteg från doktorand till professor.

5. Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället

Det finns en stor brist av speciallärare med specialisering utvecklingsstörning i Sverige i allmänhet och i Värmland i synnerhet. Utbildningen som ges vid Karlstads universitet har en ytterst hög användbarhet. Programmets praktiska orientering är något som särskilt uppskattas av skolverksamheten.

6. Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Studenterna ges möjlighet att ha inflytande genom kursvärderingar i skriftlig (anonym) och i muntlig form, samt genom deltagande i programrådet. Självvärderingen indikerar att svarsfrekvensen är låg i kursvärderingarna. Dessutom är det svårt att engagera studenter till programrådet. I intervjuerna inom ramen för denna utvärdering fanns ingen programstudent med. Däremot verkar det finnas informella utvärderingsformer - samtal mellan studenter och lärare - som kan ha en gynnsam effekt på studenternas inflytande.

7. I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande

Gällande specialpedagogikens verksamhet i allmänhet, och särskolans verksamhet i synnerhet, finns det ett antal genusfrågor som kan problematiseras inom utbildningen och som har sin bas i den historiska utvecklingen. Några exempel: I decennier är pojkar överrepresenterade vad gäller det särskilt stöd och inskrivning i särskolan. Unga kvinnor med intellektuell funktionsnedsättning har efter särskolan sämre chanser att etablera sig på arbetsmarknaden.

Den kvinnliga dominansen i lärarkåren som sträcker sig långt tillbaka återspeglar sig inte minst i student- och lärargruppen vid Karlstads universitet där kvinnor är i majoriteten. Hela frågan är en del av större samhällelig problematik. Att jobba för en större jämställdhet, som Karlstads universitet till viss del gör, är viktigt men lärosätets möjligheter är begränsade. dock får helheten ses och målsättningar i detta avseende ska inte vara för ambitiösa.

5.2 Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- Möjligheten till partiell samläsning med andra utbildningar på avancerad nivå är ett gott exempel på effektiv resursanvändning.
- Kopplingar mellan teori och praktik förstärks genom fältuppgifter.
- Grupphandledningen, handledarkollegiet och betygssättningen av uppsatser tycks gynna en likvärdig bedömning.

Kan åtgärdas

- Överväga hur den forskningsmetodiska repertoaren i uppsatserna kan vidareutvecklas.
- Undvik en monokultur av intervjustudier.
- Studenternas kunskap om relationen mellan vetenskaplighet och beprövad erfarenhet kan utvecklas.
- Begreppet "beprövad erfarenhet" kan förtydligas.
- Andra ansatser för ett ännu högre studentinflytande kan prövas, exempelvis planeringsmöten inför en kursstart.
- Arbetet med genusfrågor i utbildningen kan intensifieras.

Bör åtgärdas

- I vissa kurser är antalet examinerade mål är mycket högt medan det i andra är lågt. En jämnare fördelning vore bra.
- Tydligare länkning mellan utbildningens kursmål och vad som examineras.
- Fördjupa de mänskliga rättigheternas betydelse i sammanhang av bildning och utbildning av barn med intellektuell funktionsnedsättning.
- Intensifiera samarbetet med externa aktörer:
 - en eller flera företrädare från särskolans verksamhet i programrådet
 - alumnverksamhet.
 - återuppta samverkan med andra lärosäten som erbjuder specialisering utvecklingsstörning.

Måste åtgärdas

- Utveckla en handlingsplan med syfte att ökat söktryck och ökad genomströmning. En sådan plan kan med fördel utvecklas i samverkan med lokala och regionala aktörer utanför universitetet (exempelvis kommuner) och/eller med andra lärosäten.
- Utveckla en strategi för att säkerställa den utbildningsvetenskapliga kompetensförsörjningen i området utvecklingsstörning på medellång och lång sikt.

Bilaga 1, Tidplan för arbetet i kluster 20

Januari 2021

- Upptaktsmöte hålls via zoom 27 januari.
- Under bedömagruppens möte väljs vilka tre (3) av Högskoleförordningens angivna mål på respektive nivå som ska ligga till grund för granskningen av de självständiga arbetena, beslut om fördelning av läsare av de självständiga arbeten samt beslut om datum för platsbesök och övriga möten.

Februari – mars 2021

- Kort avstämning med skrivarna av självvärderingarna på respektive lärosäte, **9 februari**. Ordföranden och utvärderingsansvarig deltar.
 - De vetenskapligt kompetenta ledamöterna i bedömagruppen läser och bedömer de slumpvis utvalda självständiga arbetena (de utvärderingsansvariga dock inte sina egna lärosätens arbeten). Innan detta sker en kalibreringsläsning av uppsatser och efterföljande diskussion för att nå samsyn kring bedömningarna. **Avstämning av kalibreringsläsning 19/2 kl. 15-17.**
 - På lärosätena skrivs självvärderingar av de utbildningar som ska granskas.
- 19 mars** avstämning med ledningsgruppen för treklövern. Ordföranden och utvärderingsansvarig deltar.

April 2021

- Självvärderingar lämnas in till bedömagruppen (**15 april**)
- **19/4 kl. 13-14 avstämning självständiga arbeten, kl. 14-15 planering av läsning självvärderingar.**
- Bedömagruppen läser självvärderingar.

Maj/Juni 2021

- Platsbesök sker:

26/5 – Miun

2/6 – Lnu

3/6 – Kau

- Via Zoom

Juni – September 2021

- Avstämningsmöte inför rapportskrivande 10/6 kl. 13-15

- Bedömargruppens rapporter skrivs. Ordföranden leder arbetet.
- Rapporterna ska även kommuniceras till berört lärosäte för faktagranskning (17/9).

Oktober 2021 (11 oktober)

- Ordföranden förmedlar slutgiltig rapport till handläggare (Sara) som distribuerar till berörda samt laddar upp i Box. I och med detta avslutas bedömargruppens uppdrag och gruppen upplöses.

Oktober 2021 – September 2022

- Därefter ska respektive lärosäte diskutera slutrapporten, besluta om ev. åtgärder och implementera dessa. I september 2022 sker en återrapportering till treklövers ledningsgrupp.

Bilaga 2, Valda examensmål

Kandidat

- **K1:** visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.
- **F1:** visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer
- **V1:** visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter,

Magister

- **K1:** visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl överblick över området som fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.
- **F1:** visa förmåga att integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.
- **V1:** visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.

Master

- **K1:** visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet såväl brett kunnande inom området som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av området samt fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

- *F1: visa förmåga att kritiskt och systematiskt integrera kunskap och att analysera, bedöma och hantera komplexa företeelser, frågeställningar och situationer även med begränsad information.*
- *V1: visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter samt visa medvetenhet om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete.*

Speciallärare

- *K1: visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*
- *F1: visa förmåga att kritiskt och självständigt ta initiativ till, analysera och medverka i förebyggande arbete och bidra till att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer.*
- *V1: visa förmåga att inom det specialpedagogiska området göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna.*